

Sootundlik kasvatus ja haridus kaheteistkümnes Euroopa riigis - võrdlev analüüs

Kristof De Witte, Maastrichti Ülikool, Holland
Oliver Holz, Hogeschool-Universiteit Brüssel, Belgia
Meeli Väljaots, Tartu Ülikool, Eesti

Poiste ja tüdrukute erinevatest õpitulemustest lähtuvalt omandab sootundlik kasvatus ja haridus erinevates Euroopa riikides järjest suurema tähenduse. Varasemad uuringud on näidanud, et poiste ja tüdrukute saavutuste erinevused baseeruvad nende motivatsioonil. Käesolev sootundlikku õpetamist puudutav võrdlev uuring on läbi viidud 12 Euroopa riigis ja selle tulemused on saadud õpilaste ning õpetajate hulgas tehtud küsitluste põhjal. Eri riikides saadud tulemused erinevad selgelt üksteisest. Õpetajad väidavad, et tüdrukuid ning poisse ei saa ühtmoodi motiveerida.

Käesolev töö koosneb järgmistest osadest

1. Sissejuhatus ning analüüsi eesmärk
2. Valimi ning riikide kirjeldus
 - 2.1 Õpilaste küsitlus
 - 2.2 Õpetajate küsitlus
3. Õpilaste küsitluse tulemused
 - 3.1 Riikide grupid
 - 3.2 Poiste ja tüdrukute võrdlus
 - 3.3 Regressioonianalüüsi tulemused
4. Õpetajate küsitluse tulemused
 - 4.1 Riikide võrdlus
 - 4.2 Mis motiveerib poisse ja tüdrukuid
5. Järeldused

1. Sissejuhatus ning analüüsi eesmärk

OECD uuringute põhjal väidetakse, et 13. kuni 15. aastaste poiste õpitulemused on samaealiste tüdrukute õpitulemustest nõrgemad. Poiste nõrgemaid õpitulemusi põhjendatakse sageli nende aeglasema kognitiivse arenguga. Seejuures eitatakse aga tihti eri soost laste motivatsiooni ja huvide erinevust.

Käesoleva uuringuga tahetakse saada teada poiste ja tüdrukute erinevaid arvamusi, mis on seotud nende suhtumisega iseenda identiteeti, seksuaalsusesse, õppimisse, motivatsiooni ja multikultuurilisusega seonduvasse. Lisaks eelnevale võrreldakse õpilaste hulgas läbiviidud küsitluse tulemusi õpetajate küsitluse tulemustega.

Uuringu eesmärgiks on anda vastus järgmisele kolmele uurimisküsimusele:

1. Kas tüdrukute arvamus identiteeti, seksuaalsust, õppimist, motivatsiooni ja multikultuurilisust puudutavate küsimuste osas erineb poiste arvamusel?
2. Kas eri riikide poiste ja tüdrukute arvamus erinevad üksteisest?
3. Kas õpetajad motiveerivad poisse ja tüdrukuid erineval viisil?

Nii õpilaste kui ka õpetajate arvamuse teadasaamiseks koostati küsimustik, mida kasutati kõigis kaheteistkümnes Euroopa riigis kirjaliku küsitluse läbiviimiseks. Nimetatud asjaolu võimaldab käesoleva uuringuga anda sootundliku kasvatus ja hariduse alasesse kirjandusse oma rikastava panuse. Antud uuringus osalesid järgmised riigid: Belgia (BE), Holland (NL), Saksamaa (DE), Austria (AT), Ungari (HU), Poola (PL), Tšehhi (CZ), Eesti (EE), Norra (NO), Suurbritannia (UK), Hispaania (ES) ja Türgi (TR). Kuigi uuringu piiranguks on selle läbiviimine vähese arvu uuritavate hulgas (2 806 õpilast ja 280 õpetajat), on saadud tulemuste põhjal siiski võimalik teha teatud huvitavaid järeldusi.

Esmalt grupeeritakse õpilaste arvamused riikidest lähtuvalt. Niimoodi on võimalik kindlaks teha, kas Ida-Euroopast pärit õpilaste arvamused soolisi iseärasusi, identiteeti ja multikultuurilisust puudutavate küsimuste osas on sarnased või erinevad. Samuti on võimalik uurida, mil määral erinevad Türgi õpilaste arvamused Lääne-Euroopa õpilaste omadest.

Teiseks analüüsitakse poiste ja tüdrukute vastuseid erinevate aspektide osas riigiti ning võrreldakse teiste riikide õpilaste poolt antud vastustega. Sel moel on võimalik kindlaks määrata, milliste teemade / väidete / ütluste osas on tüdrukud ja poisid samal või erineval arvamusel. Niisugune lähenemine võimaldab sugusid arvesse võttes arutleda huvide ja õpitulemuste üle.

Kolmandaks saab regressioonianalüüside abil kontrollida tulemusi vanuse, kasvatus ja soo kohta antud andmete alusel. Uuritakse ka seda, kas ja mil määral erinevad küsitluses osalenud riikide vastajate arvamused üksteisest.

Samaaegselt võetakse ka õpetajate poolt antud vastused teravdatud vaatluse alla. Nende põhjal on võimalik teha järeldusi tüdrukute ja poiste erineva kohtlemise osas. Lisaks ülalöeldule antakse riikidevaheliste erinevuste kohta infot ka võrdleva statistika abil.

Käesoleva võrdluse struktuur on järgnev: teises alalõigus kirjeldatakse valimit; kolmandas lõigus tutvustatakse õpilaste küsitluse tulemusi. Eelnevale lisandub neljandas lõigus õpetajate küsitluse analüüs. Viimases viiendas lõigus tehakse olulisimate tulemuste põhjal kokkuvõtte.

2. Valimi ning riikide kirjeldus

Nagu eessõnas juba öeldud, toimus andmete kogumine COMENIUSE projektis EDGE: EDucation & GEndeR. Kaheteistkümnes riigis viisid projektis osalenud koostööpartnerid läbi õpilaste ja õpetajate küsitlused. Kuna tegemist ei olnud juhuvalimiga, peab arvestama võimaliku valikunihkega. Seega peab käesolevas artiklis esitletavaid tulemusi käsitlema mitte niivõrd põhjuslike kui pigem kirjeldavatena.

Küsitluse viisid igas riigis läbi EDGE projekti koostööpartnerid. Seejuures tekkis osadel neist küsitluse läbiviimise juures raskusi. Osaliselt on nimetatud raskuste põhjuseks koolides läbiviidavate uuringute suur maht. Paljudes koolides viiakse läbi uuringuid ja küsitlusi, mis aga raiskab õppetööks ettenähtud aega. Et käesoleva uuringu läbiviimise käigus ei oleks vaja kasutada koolide arvutiklasse, otsustasid projektijuhid igale õpilasele ja õpetajale kätte jagada paber kandjal ankeedi (*hard copy*). Samas aitas niisugune kirjaliku küsitluse läbiviimise otsus omakorda vähendada selektiivsust ning tõsta uuringu valiidsust.

Ankeedis on lisaks vastaja andmetele viis küsimuste plokki, mis käsitlevad juba ülal nimetatud teemavaldkondi. Mõnedes uuringus osalenud riikides oli raskusi kaasata 'Seksuaalsuse' küsimuste plokki. Näiteks tahtis ühe Suurbritannia kooli direksioon teada, miks selliseid küsimusi on üldse vaja esitada, sest tüdrukute ja poiste arvamused ei erinevat üksteisest. Küsitluses osalenud türgi õpilased õpivad erakoolis. Taolise valiku põhjustas asjaolu, et riiklikes koolides on küsitluste läbiviimiseks vaja esitada ametlikud taotlused. Võttes arvesse, et esitatakse ka etnilisi küsimusi, võis juba oletada, et ametliku

taotluse esitamine saab olema aeganõudev protseduur. Ungaris seevastu ei lähe haridusministeeriumi ametlikku luba vaja. Loa küsitluse läbiviimiseks annavad lapsevanemad, kuid sellegipoolest pole ka niisuguse loa saamine väga lihtne. Küsitluste läbiviimine Norras, Hollandis, Belgias ja Austrias kulges probleemideta. Mõnedes riikides kasutati küsitluste läbiviimisel komplikatsioonide vältimiseks ka isiklike kontakte.

2.1 Õpilaste küsitlus

Uuringus osalenud 2806 koolipoissi ja -tüdrukut pidid avaldama oma arvamust paljude erinevate väidete ja teemade kohta (vaata allpool). Arvamuse avaldamiseks oli koostatud 6-palline Lickerti skaala. Mida madalam väärtus oli skaalal märgitud, seda vähem oli vastaja etteantud väitega või ütlusega nõus.

Kõige rohkem õpilaste poolt täidetud küsimustikke tuli Hollandist – 607. Belgias oli vastanuid 525 ja Saksamaal 522. Vähim oli vastanuid Austrias (99), Türgis (95) ja Tšehhis (84). Uuringu juhuslikkust kirjeldab tabelis 1 äratoodud statistika. Belgias, Ungaris ja Tšehhi Vabariigis oli uuringus osalejate hulgas rohkem poisse kui tüdrukuid. Eestis, Norras ja Hispaanias aga vastupidi. Õpilased pidid ära märkima, kas nad elavad maapiirkonnas või linnas. Mõisteid 'linn' ja 'maa' ei ole seejuures lahti seletatud ega interpreteeritud ka osalenud riikide kontekstist lähtuvalt. Siiski annab nimetatud informatsioon ettekujutuse vastanud õpilaste päritolu kohta. Eelkõige Poolas, Norras, Türgis ja Suurbritannias oli enamus vastanuid pärit linnadest. Eestis, Hispaanias ja Austrias sagedamini maapiirkondadest. Erinevatest riikidest pärit vastanute vanusegrupe on omavahel hea võrrelda. Erandi moodustavad siin Norra, Saksamaa ning Türgi vastajad, kes olid võrreldes teistega veidi nooremad.

Lisaks tuleb märkida, et mõnes riigis koguti rohkem andmeid kui teistes. Küsitluse tulemusel nähtavaid erinevusi ei saa üldistada seetõttu, et näiteks Belgias või Hollandis koguti rohkem andmeid kui mujal.

Tabel 1: Kirjeldav statistika – õpilased (poisid ja tüdrukud)

	õpilaste arv	% poisid	% tüdrukud	% linnalapsed	13 vanus	14 vanus	15 vanus
BE	525	60,76	39,24	41,90	13,52	39,43	37,71
PL	149	47,65	52,35	87,25	16,78	48,32	34,90
AT	99	57,58	42,42	34,34	23,23	38,38	36,36
DE	522	48,85	51,15	50,77	35,82	33,52	21,46
NO	338	43,49	56,51	86,39	42,01	30,47	22,49
CZ	84	58,33	41,67	61,90	36,90	22,62	38,10
UK	208	52,88	47,12	96,63	14,90	32,69	48,56
TR	95	46,32	53,68	97,89	33,68	52,63	8,42
NL	607	53,21	46,79	41,85	32,29	47,61	16,97
ES	60	45,00	55,00	20,00	33,33	31,67	20,00
EE	4	25,00	75,00	25,00	25,00	25,00	50,00
HU	115	61,74	38,26	78,26	44,35	45,22	7,83

Lühendid: Belgia (BE), Poola (PL), Austria (AT), Saksamaa (DE), Norra (NO), Tšehhi (CZ), Ühendkuningriigid (UK), Türgi (TR), Holland (NL), Hispaania (ES), Eesti (EE), Ungari (HU)

2. 2 Õpetajate küsitlus

Enamikes riikides viidi õpetajate küsitlus läbi samades koolides, kus küsitleti ka õpilasi. Selline lähenemine võimaldas tulemusi hästi võrrelda. Suurbritannias polnud projektipartneril võimalik organisatoorsest põhjustel õpetajate küsitlust läbi viia. Kokku laekus 280 korrektselt täidetud uuringuks sobivat ankeeti. Kõige rohkem täidetud ankeete tuli Hollandist (80), Saksamaalt (47) ja Belgiast (37). Kõige vähem õpetajate ankeete laekus koostööpartneritelt Türgist (6), Tšehhist (7) ja Austriast (8), mis vähendab saadud tulemuste usaldusväärsust ning eeldab sellega arvestamist tulemuste interpreteerimisel. Seetõttu on saadud tulemuste üldistamine raskendatud. Nii nagu õpilastel, nii paluti ka õpetajatel avaldada oma arvamust teatud asjaolude ja väidete kohta, märkides oma arvamuse 6-pallisel Lickerti skaalal.

Uuringus osales tunduvalt rohkem naisi kui mehi. Mehed olid vastanute hulgas valdavas ülekaalus ainult Türgis (83%) ja Hollandis (56%). Õpetajate elukoht oli valdavalt sama, mis uuringus osalenud õpilastel. Õpetajate keskmine vanus jäi vahemikku 40 kuni 49 aastat. Keskmisest nooremad olid uuringus osalenud Ungari ja Türgi õpetajad. Saksamaa ja Poola õpetajad olid võrreldes teistega keskmiselt vanemad.

Tabel 2: Õpetajate (naised ja mehed) kirjeldav statistika

	number	% mehed	% naised	% linn	< 30 aastane	30-40 aastane	40-50 aastane	>50 aastane
BE	37	13,51	86,49	27,03	32,43	18,92	35,14	10,81
PL	17	5,88	94,12	94,12	5,88	35,29	52,94	5,88
AT	7	14,29	85,71	100,00	0,00	42,86	0,00	57,14
DE	47	27,66	72,34	78,72	0,00	27,66	8,51	61,70
NO	20	55,00	45,00	85,00	15,00	20,00	40,00	25,00
CZ	8	12,50	87,50	75,00	12,50	25,00	62,50	0,00
TR	6	83,33	16,67	100,00	33,33	0,00	50,00	0,00
NL	80	56,25	43,75	73,75	21,25	10,00	38,75	28,75
ES	10	30,00	70,00	10,00	10,00	40,00	40,00	10,00
EE	25	0,00	100,00	92,00	16,00	20,00	36,00	28,00
HU	23	8,70	91,30	100,00	8,70	60,87	21,74	8,70

3. Õpilaste küsitluse tulemused

3.1 Riikide grupid

Välja arvatud keskmiste tulemuste põhjal selgus kaks riikide gruppi. Esimesse gruppi kuuluvad Belgia, Saksamaa ja Holland. Nendes kolmes riigis on poisid ja tüdrukud võrreldes teiste riikide vastajatega kõige sagedamini erinevatel arvamustel. Teise äärmusliku grupi moodustavad Poola, Tšehhi ja Hispaania. Nendes kolmes riigis ei erine poiste ja tüdrukute arvamused eriti üksteisest. See lubab oletada emantsipeerumise madalamat taset kui mujal.

Antud oletust kinnitavad erinevate riikide tulemuste osas tehtud korrelatsiooniarvutused. Korrelatsioonid on ära toodud tabelis 3. Tabel näitab Belgiast, Saksamaalt, Austriast ja Hollandist pärit poiste ja tüdrukute arvamuste suurt korrelatsiooni. Hispaania õpilaste arvamused korreleeruvad seevastu vaid väheste teiste riikide tulemustega. Ka türgi õpilaste arvamused erinevad sageli teiste Euroopa riikide kooliõpilaste omadest.

Tabel 3: Erinevate riikide poiste ja tüdrukute arvamuste korrelatsioonid

	BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES
BE	1									
PL	0.3041*	1								
AT	0.3708*	0.0075	1							
DE	0.4286*	0.1797*	0.5307*	1						
NO	0.5494*	0.1875*	0.5233*	0.5293*	1					
CZ	0.3175*	0.1406	0.1994*	0.2469*	0.3257*	1				
UK	0.2978*	0.1744	0.3626*	0.5595*	0.5973*	0.3128*	1			
TR	0.3106*	0.2470*	0.3874*	0.1536	0.2616*	0.1726	0.1105	1		
NL	0.4744*	0.0511	0.4981*	0.5692*	0.5688*	0.1744	0.3684*	0.1183	1	
ES	0.1016	-0.0028	0.1693	0.1192	0.1907*	0.1975*	0.1792*	-0.159	0.1378	1

3.2 Poiste ja tüdrukute võrdlus

Tabelis 4 tuuakse ära poiste ja tüdrukute suhtumine erinevatesse väidetesse. Seejuures on iga riigi vastuste puhul näha ka seda, kas poiste ja tüdrukute poolt antud vastuste puhul esineb olulisi erinevusi (olulisuse nivoo on 0.1). Ristikesega on tähistatud tulemus, kui poisid või tüdrukud on mingi väite või ütluse kohta oluliselt sagedamini arvanud, et see peab paika. Niimoodi saab näidata erinevate riikide, aga ka sugudevaheliste tulemuste erinevusi. Nagu juba eelnevalt märgitud, on projektipartnerid teadlikud valimite erineva suuruse tõttu tehtavate võrdluste küsitavuses. Nendes riikides, kus oli rohkem uuringus osalejaid, on ka suurem tõenäosus, et saadud tulemused on usaldusväärsemad kui väiksema osalejate arvuga riikides. Kuna Eestis osales õpilaste küsitluses väga väike arv õpilasi, ei kajastu nende antud vastuste põhjal saadud tulemused tabelis 4.

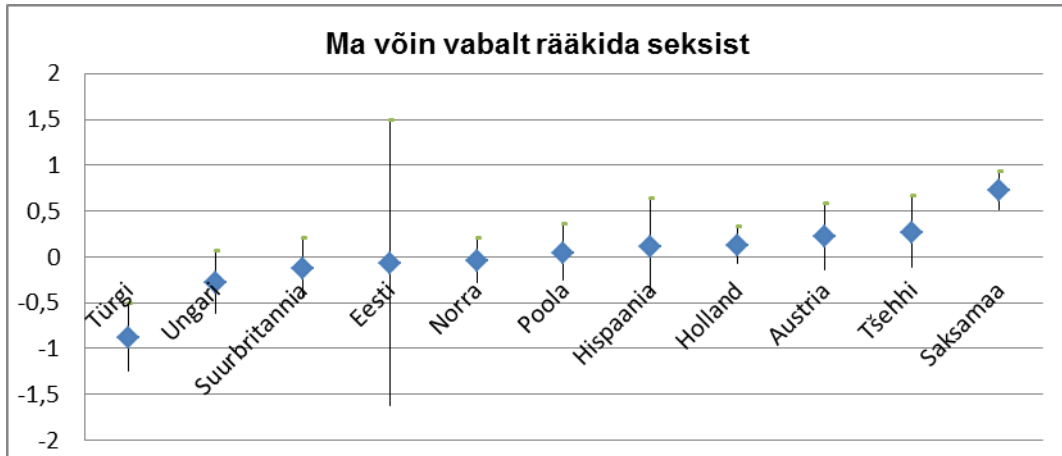
Eelkõige torkab üldiselt silma poiste ja tüdrukute poolt antud vastuste küllaltki suur erinevus. Tüdrukud vastavad küsimustele hoopis teisiti kui poisid. Seoses enda identiteedi ja isiksuse arenguga torkab silma, et kõikides riikides, välja arvatud Hispaanias, küsivad tüdrukud võrreldes poistega lapsevanematelt enda lapsepõlve kohta rohkem. Tüdrukud jälgivad ennast täpsemini kui poisid ja püüavad enda identiteeti välja kujundada. Välja võib tuua veel Belgia ja Türgi, kus tüdrukud oma tulevikku üle rohkem järele mõtleavad. Enamikes riikides on poistel kõrgem eneseusaldus.

Teises teemaderingis (seksuaalsuse teemaplokk) väljendavad poisid ja tüdrukud üsna sarnaseid arvamusi koolides toimuva seksuaalõppe kohta. Tundub, et poistel on seksuaalsuse suhtes suurem huvi kui tüdrukutel ja neil on võimalik sel teemal avalikkuse ees rohkem rääkida. Selline väide peab paika kõikide riikide, välja arvatud Tšehhi ja Suurbritannia puhul, kus poiste ja tüdrukute arvamus peaaegu kattus. Kui välja arvata Türgi, Tšehhi, Poola, Hispaania ja Austria tulemused, siis teiste riikide tüdrukud peavad seksuaalpartnerite vahel valitsevat usalduslikku suhet olulisemaks kui poisid.

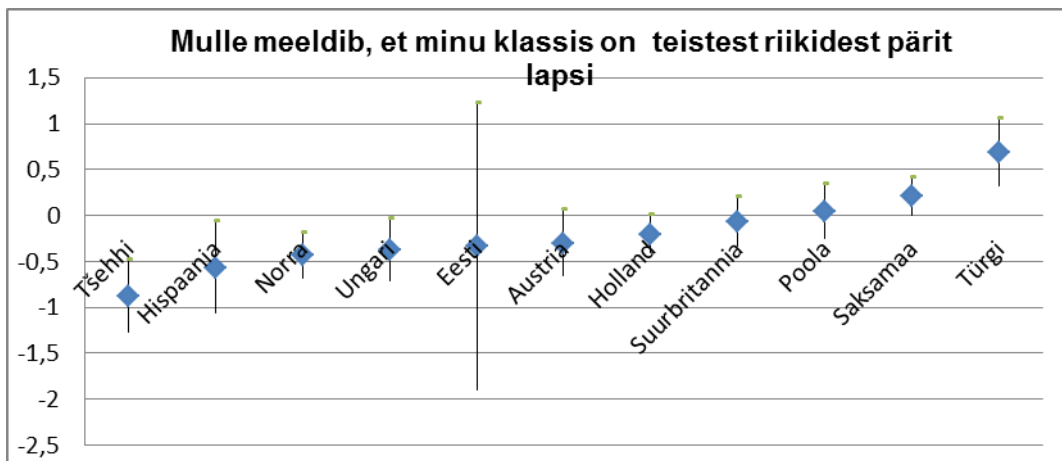
Kui esimese ja teise teemadeploki puhul olid kõigi riikide poiste ja tüdrukute arvamused suhteliselt sarnased, siis järgnevate teemadeplokkide puhul pilt muutub. Täiesti erinevalt reageeriti väitele 'Ma kujutan ette, et tulevikus elan oma kodumaal'. Nii Austriast, Saksamaalt, Hollandist kui ka Belgiast ja Tšehhist pärit tüdrukud ei suuda endale valdavalt ette kujutada, et seoksid oma tulevikku mõne teise maaga. Enamike riikide tüdrukud on sallivad teistest riikidest ning teistest kultuuridest pärit kaasõpilaste suhtes.

Üldiselt annavad nii poisid kui tüdrukud koolile sarnase hinnangu. Kõikide riikide õpilased on arvamusel, et mõlemast soost õpilastele pööratakse seal piisavalt tähelepanu. Ainult Saksamaalt pärit õpilased on siinkohal teisel arvamusel. Üllatav ei ole ka tulemus, et poisid räägivad 'poiste asjadest' eelkõige isadega ja tüdrukud 'tüdrukute probleemidest' emadega.

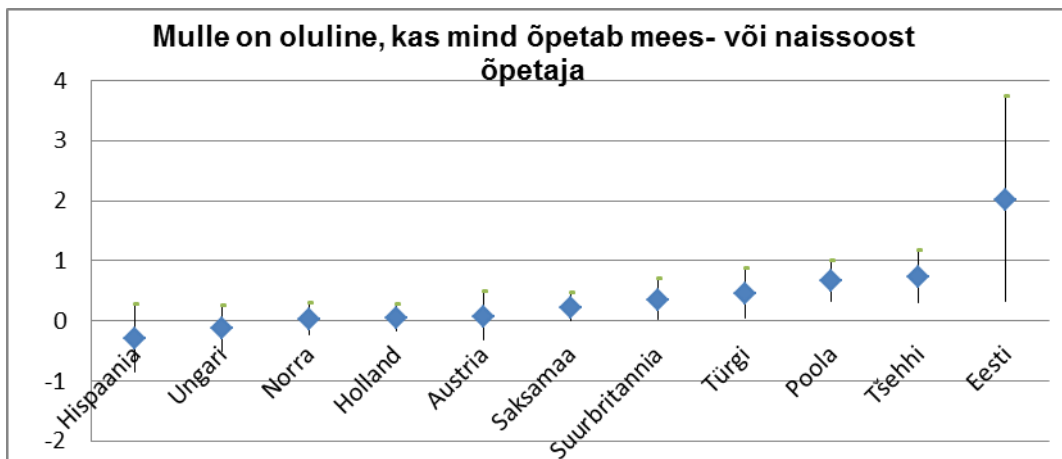
selliseid küsimusi ja teemasid nagu „Kuidas on olla poiss“ või „Kuidas on olla tüdruk“.	Tüdrukud								x			x	
6. Väljaspool kooli on mul kergem järele mõelda ja rääkida endast kui tüdrukust või endast kui poisist.	Poisid	x											
	Tüdrukud									x			
7. Ma räägin emaga nendel teemadel, mis puudutab tüdrukuid ja poisse.	Poisid												
	Tüdrukud	x		x	x	x	x	x	x	x	x		x
8. Ma räägin isaga nendel teemadel, mis puudutab tüdrukuid ja poisse.	Poisid		x		x			x					
	Tüdrukud										x		
9. Ma räägin sõpradega nendel teemadel, mis puudutab tüdrukuid ja poisse.	Poisid											x	
	Tüdrukud	x			x	x	x	x			x		
10. Ma saan informatsiooni internetist, raamatutest, videotest. Mul ei ole vaja kellegagi rääkida.	Poisid	x	x		x	x		x					
	Tüdrukud									x			
5. Motivatsioon		BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU	
1. See, mida koolis õpetatakse, on minu jaoks oluline.	Poisid		x										
	Tüdrukud	x				x					x		
2. See, mida ma koolis õpin, on huvitav/meeldib mulle.	Poisid				x								
	Tüdrukud	x									x		
3. Kui ma ennast kaasõpilastega võrdlen, siis ma usun, et olen hea õpilane.	Poisid												
	Tüdrukud												
4. Kui ma koolis hästi õpin, siis teeb see mu vanemad õnnelikuks.	Poisid				x						x		
	Tüdrukud												
5. Isegi siis, kui õppematerjal on igav, töotan ma selle põhjalikult läbi.	Poisid							x					
	Tüdrukud	x				x							
6. Sageli on mul mulje, et ma ei saa aru sellest, mida ma õpikutest loen.	Poisid												
	Tüdrukud			x	x	x	x	x	x				x
7. Kui õpetaja räägib, mõtlen ma sageli teistele asjadele ja ei kuula teda.	Poisid												
	Tüdrukud							x					x
8. Minu vanemad ootavad minult häid õpitulemusi.	Poisid										x		
	Tüdrukud					x		x					

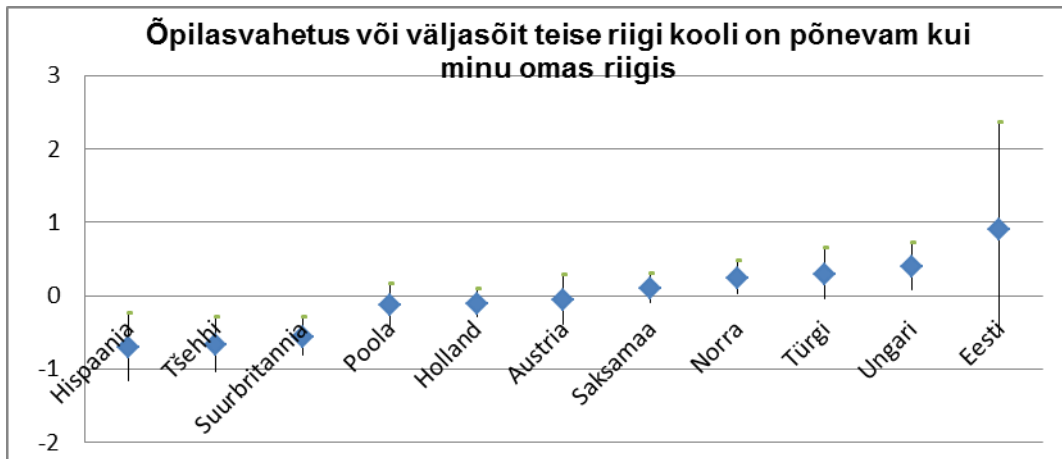
Graafika 2: Regressioonitulemus: „Ma võin vabalt rääkida seksist.“

Graafika 3: Regressioonitulemus: „Mulle meeldib, et minu klassis on teistest riikidest pärit lapsi.“

Graafika 4: Regressioonitulemus: „Mulle on oluline, kas mind õpetab mees- või naissoost õpetaja.“

Graafika 5: Regressioonitulemus: „Õpilasvahetus või väljasõit teise riigi kooli on põnevam kui minu omas riigis.“

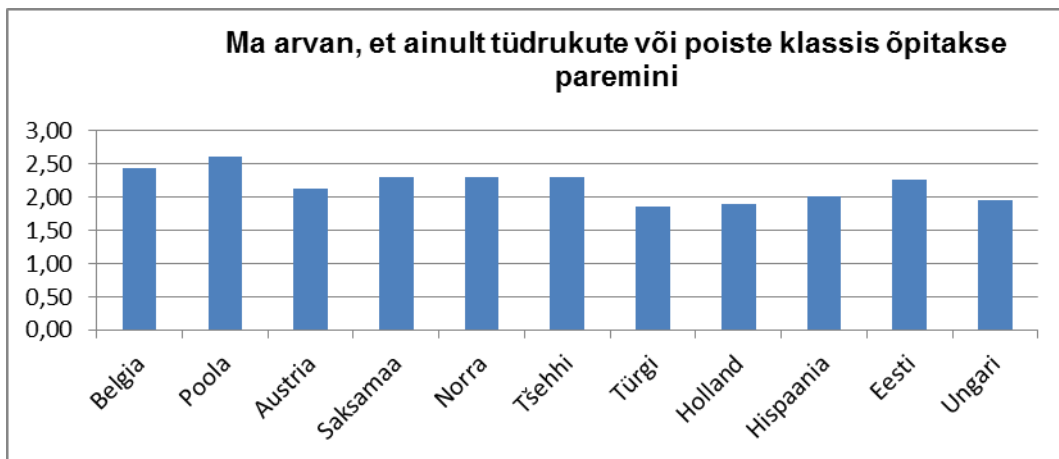
4. Õpetajate küsitluse tulemused

4.1 Riikide võrdlus

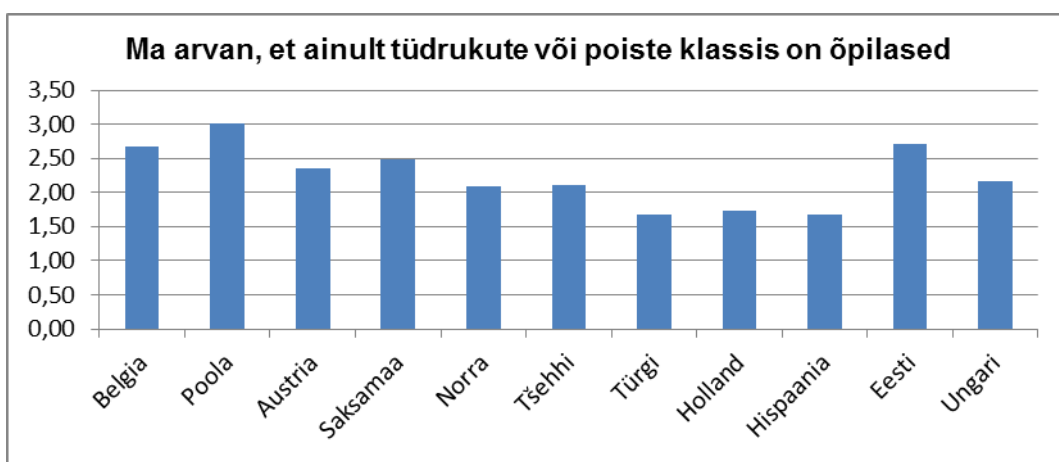
Õpetajate (nii nais- kui meesõpetajate) küsitluse tulemused on esitatud graafikutes 6 kuni 10. Klassi koosseisu puudutava küsimuse osas on erinevate riikide õpetajad samal arvamusel. Mida rohkem oli vastajaid, seda kõrgem oli väitega nõustujate arv. Erinevate riikide keskmine tulemus oli väiksem kui 3, mis näitab, et keskmine õpetaja ei suuda ennast formuleeritud väitega identifitseerida. Eriti nõusutvad Türgi ja Hollandi õpetajad väitega, et poiste ja tüdrukute lahus õpetamine ei mõjuta õpilaste õpitulemusi. Graafik 7 illustreerib nõustumist väitega 'Ma arvan, et ainult tüdrukute või poiste klassis on õpilased tähelepanelikumad'. Vähem ollakse selle väitega nõus Türgis, Hollandis ja Hispaanias.

Graafik 8 näitab erinevatest riikidest pärit vastajate hinnangut oma õppetöös stereotüüpide kasutamise kohta. Kõigis küsitluses osalenud riikide tulemustes on äratuntav heterogeenne muster. Poolas, Austrias, Tšehhis ja Eestis kasutavad õpetajad oluliselt rohkem stereotüüpe kui Saksamaal ja Ungaris. Sama leiab kinnitust ka graafikus 9, mis täpsustab seda, kuidas erinevate riikide õpetajad õpetavad muukeelseid ja kohalikke õpilasi. Erinevad tulemused on sellele väitele vastates saadud teiste Euroopa riikidega võrreldes Tšehhis ja Türgis antud vastustega.

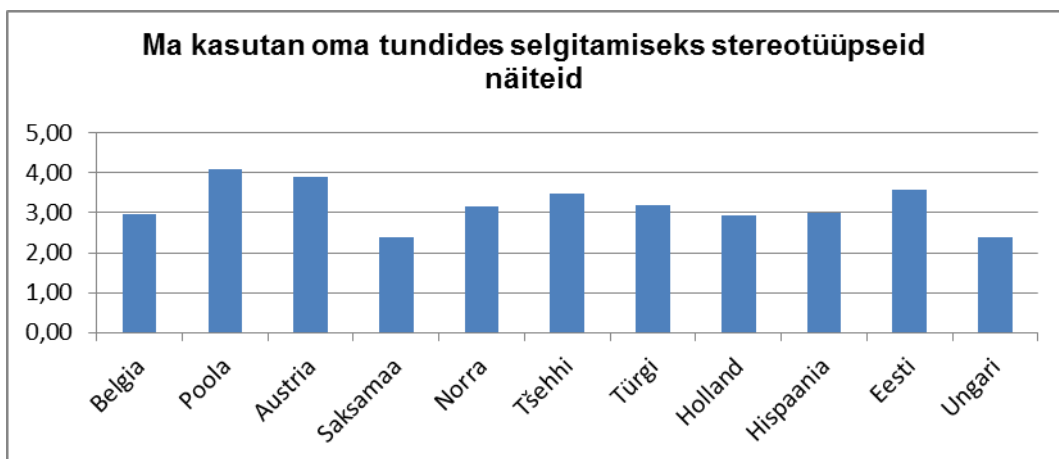
Erinevates riikides on suhtumine koolis väljenduvasse homoseksuaalsusesse täiesti erinev (graafik 10). Eriti Ungaris ja Saksamaal näib oma erinevuste väljanäitamine olevat problemaatiline. Samuti Norras, Türgis, Hollandis, Hispaanias ja Eestis arvavad õpetajad, et homoseksuaalsuse väljendamine võiks õpilasele probleeme tekitada. Vaid Belgias, Poolas ja Austrias on õpetajad seda meelt, et mingeid probleeme ei teki.

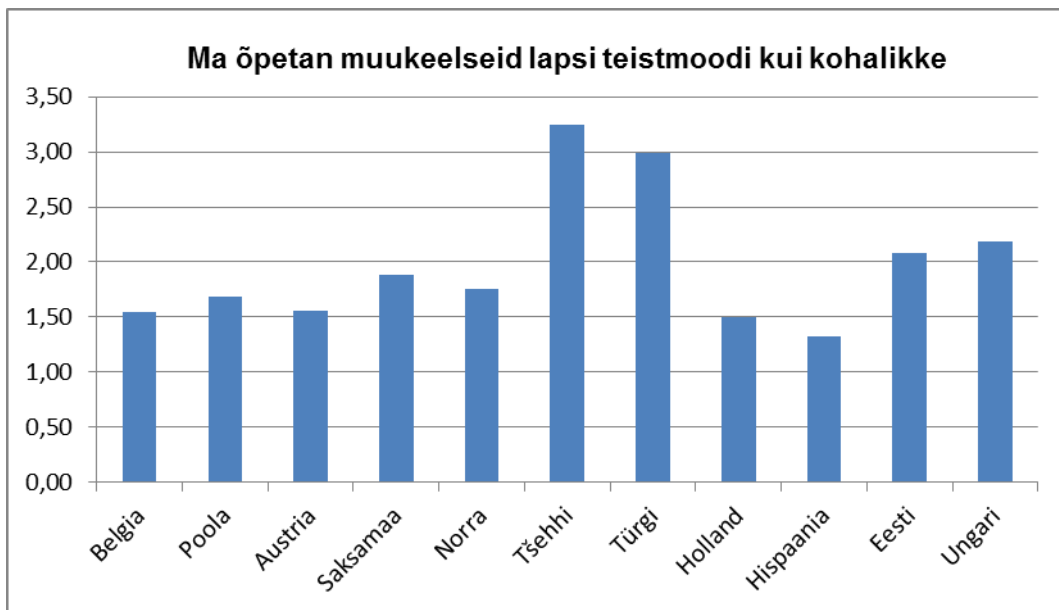
Graafika 6: „Ma arvan, et ainult tüdrukute või poiste klassis õpitakse paremini.“

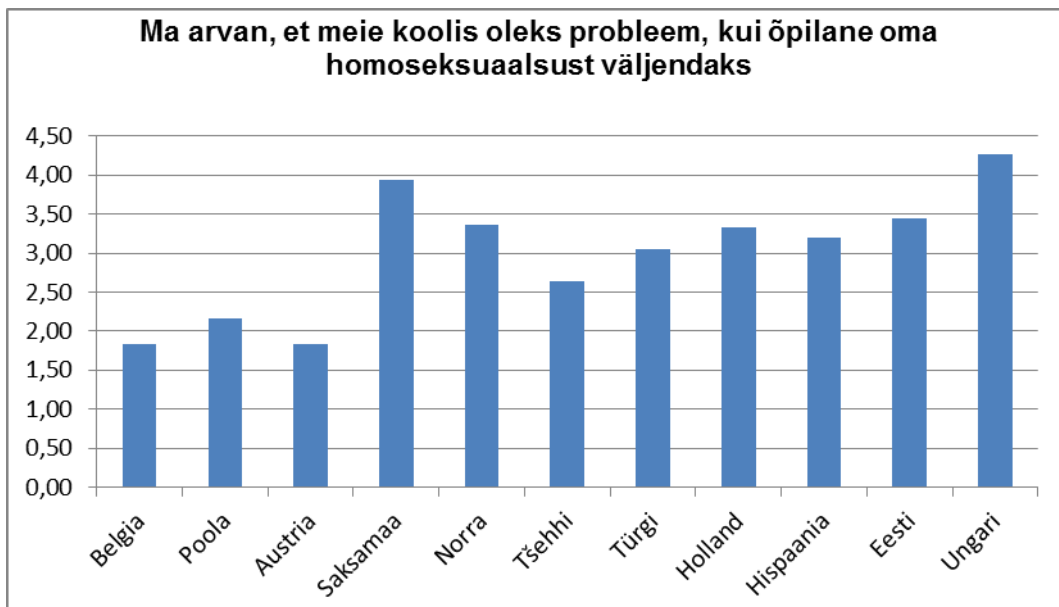
Graafika 7: „Ma arvan, et ainult tüdrukute või poiste klassis on õpilased tähelepanelikumad.“

Graafika 8: „Ma kasutan oma tundides selgitamiseks stereotüüpseid näiteid.“

Graafika 9: „Ma õpetan muukeelseid lapsi teistmoodi kui kohalikke.“

Graafika 10: „Ma arvan, et meie koolis oleks probleem, kui õpilane oma homoseksuaalsust väljendaks.“

4.2 Mis motiveerib poisse ja tüdrukuid

Lõpetuseks küsiti õpetajatelt arvamust selle kohta, mis võiks poisse ja tüdrukuid kõige rohkem motiveerida. Õpetajate küsimustikus oli loendatud terve rida erinevaid motivaatoreid. Iga motivaatori puhul sai ära märkida, kas see peab poiste ja tüdrukute puhul paika 'mitte üldse', 'harva', 'nii ja naa', 'sageli' või 'väga sageli'. Saadud tulemused on võetud kokku tabelis 5. Ristikesega on märgitud olulisuse nivoo $p=0,1$, kui õpetajate arvates on olemas erinevus poiste ja tüdrukute motiveerimise puhul. Kuna mõnes riigis oli uuritavate õpetajate arv väga väike, siis pole otstarbekas iga riigi kohta tehtud analüüsi eraldi välja tuua. Belgia, Hollandi ja Saksamaa, kus oli kõige enam uuritavaid, tulemused on võrreldavad tabelis 6 äratoodud tulemustega.

Huvi õpitava vastu motiveerib tüdrukuid ja poisse ühtmoodi. Sama kehtib väidete 'tahtmine endale midagi tõestada', 'õpetaja poolt tunnustamine', 'kiitus' ja 'hea selgitamine' puhul. Tulemus on teistsugune väite 'raha või kingitustega premeerimine' puhul. Nii nais-

kui ka meesõpetajad arvavad, et see on poistele suuremaks motivaatoriks kui tüdrukutele. Sama kehtib taas väidetele 'staatus endavanuste grupis', 'võimalus ennast teistega võrrelda' ja 'liikumine'. Samuti saab õpetajate arvates motiveerida poisse lihtsamate tegevuste, rangema kontrolli ja karistuste abil. Vastupidiselt arvatakse sotsiaalseid kontakte nõudvate tegevuste kohta. Need motiveerivad õpetajate arvates tüdrukuid rohkem kui poisse. Sama arvavad õpetajad ka 'väljakutseid esitavate tegevuste', 'soovi teistele mitte pettumust valmistada' ja 'teistele rõõmu valmistamise' kohta.

Tabel 5: Poiste ja tüdrukute motivatsioon

Ristikesega on tähistatud, kummast soost õpilasi nimetatud asjaolu enim motiveerib.

Mis motiveerib poisse ja tüdrukuid?	Poisid	Tüdrukud
1. Huvi õpitava vastu		
2. Raha või kingitustega premeerimine	x	
3. Tahtmine endale midagi tõestada		
4. Staatus endavanuste grupis	x	
5. Naisõpetaja poolne tunnustus		
6. Meesõpetaja poolne tunnustus		
7. Kiitus		
8. Võimalus ennast teistega võrrelda	x	
9. Tegevus on seotud sotsiaalsete kontaktidega		x
10. Tegevus on seotud liikumisega	x	
11. Lihtsam, ülevaatlik tegevus	x	
12. Keerulisem, väljakutseid esitav tegevus		x
13. Hea selgitamine		
14. Range kontroll	x	
15. Tagajärgedega ähvardamine	x	
16. Teistele rõõmu valmistamine		x
17. Soov teistele mitte pettumust valmistada		x

Märkus: x tähistab olulist erinevust ($p=0,1$) poiste ja tüdrukute puhul.

5. Järeldused

Käesolev võrdlev uuring esitab 12 riigis tehtud uuringute tulemusi. Küsitlus, mis viidi läbi nii 13 kuni 15 aastaste kooliõpilaste (poisid ja tüdrukud) kui ka õpetajate (nais- ja meesõpetajad) hulgas, keskendus identiteedi ja seksuaalsuse aspektidele, kooliga ja motivatsiooniga, samuti multikultuurilisusega seonduvale. Uuringu põhjal on võimalik teha järgmisi järeldusi:

- (1) Belgia, Saksamaa, Austria ja Hollandi poiste ja tüdrukute arvamused on väga sarnased. Hispaania ja Türgi õpilaste arvamused erinevad suurel määral teiste riikide õpilaste arvamustest.
- (2) Silmatorkavaid erinevusi oli näha üksikute Euroopa riikide õpilaste arvamuste puhul, mis puudutasid teiste kultuuridega kokkupuuteid, seksuaalsust ja identiteeti.
- (3) Õpetajate suhtumine õpilaste poolt väljendatavasse homoseksuaalsusesse erineb riigiti oluliselt.

(4) Õpetajad kasutavad nii poiste kui tüdrukute motiveerimiseks erinevaid võtteid. Siiski saab nende arvates poisse motiveerida paremini range kontrolli, karistamise ja lihtsamate ülesannete andmisega. Tüdrukute puhul saavutatakse motivatsioon raskemate ülesannete andmise, teistele meeldidatamise ja selliste tegevuste läbi, mis nõuavad sotsiaalseid kontakte.

Käesolev uuring annab aluse järgnevate uuringute läbiviimiseks. Näiteks võiks sarnast uuringut korrata suurema valimiga, nii et selle põhjal saaks usaldusväärselt võrrelda erinevate riikide tulemusi. Hetkel on vähese õpetajate arvu tõttu peaaegu võimatu võrrelda õpilaste ja õpetajate arvamusi. Jätku-uuring võiks selle lünga täita. Käesolev töö võiks olla impulsiks, et süvitsi uurida osalenud riikide vahelisi erinevusi. Käesoleva uuringu põhjal saaks edasi uurida ka poiste ja tüdrukute erineva motiveerimise võimalusi.